

TAUSTATIEDOT

Vastaajatahon virallinen nimi
Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry

Kysymykset

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen tavoitteena on kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä hillitä palveluista aiheutuvia kustannuksia 3 miljardilla eurolla vuoteen 2029 mennessä.

1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Sote-uudistukselle asetetut tavoitteet ovat hyviä ja kannatettavia. Kunnissa ja kuntayhtymissä on jo ennen uudistusta tehty pitkäjänteistä työtä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden yhteensovittamiseksi siten, että asiakkaan saamat palvelukokonaisuudet ovat hyvin ja tehokkaasti saavutettavissa. Tätä osaamista ei saa hukata.

2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vapaamuotoiset huomiot

Uudistuksessa tulee varmistaa, että heikoimmassa asemassa olevat ihmiset voivat tosiasiallisesti käyttää valinnanvapauttaan.

4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Vapaamuotoiset huomiot

Maakunnittainen vaihtelu palveluissa voi muodostua suureksi, ja uudistuksessa voi syntyä ongelmia valinnanvapauden ja integraation välille. Tämä koskee erityisesti niitä ihmisiä, joilla on laaja-alaisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntarpeita. Palvelutason kriteerit ja valvonta tulee varmistaa.

5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vapaamuotoiset huomiot

Kustannusten hillitseminen ei saa johtaa henkilöstöressurssien leikkaamiseen eikä palvelussuhteen ehtojen heikentämiseen. Jo nyt monissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijatehtävissä on henkilöstövajetta, eikä kustannussäästöillä saa perustella esim. kelpoisuusvaatimuksista tinkimistä palvelun laadun ja vaikuttavuuden kustannuksella.

6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vapaamuotoiset huomiot

JUKO edellyttää, että henkilöstön asiantuntemus ja osaaminen otetaan mukaan uudistusta rakennettaessa. Henkilöstön edustus pitää vahvistaa sekä väliaikaishallinnossa että lopullisissa ratkaisuisissa. Henkilöstön edustuksen pitää olla jatkossa vahvana osana myös palvelujen tuottamista.

7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vapaamuotoiset huomiot

JUKOn edustamien sosiaali- ja terveydenhuollon erityisosaamista edustavien ammattiryhmien osaamisella, ammatillisilla johtamisella ja yhteistyöllä on tärkeä merkitys asiakkaiden hyvinvoinnin turvaamisessa. Henkilöstö on otettava mukaan kaikissa uudistuksen suunnittelu- ja toteuttamisvaiheissa. Uudistuksessa tulee varmistaa henkilöstön hyvinvointi ja motivointi. Tämä antaa mahdollisuuden toimintojen kehittämislle ja muutoksen onnistumiselle.

Kysymyksiä lakiluonnoksen yksityiskohdista

8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalveluista.

8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiötettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Täsmennyksiä tarvitaan mm. ammatinharjoittajien ja yksinyrittäjien asemaan sekä konsultaatiomahdollisuuksien huomioimiseen.

Vapaamuotoiset huomiot:

Laista ei selviä yksiselitteisesti, mitkä ovat valinnanvapauden piiriin kuuluvia peruspalveluja ja mitkä erityispalveluja. Tulevan järjestelmän on mahdollistettava omaehtoinen palveluntuotanto.

Yksinyrittäjät eivät saa joutua pakosta alihankkijoiksi ilman tosiasiallisia vaikutusmahdollisuuksia työhönsä.

8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vapaamuotoiset huomiot

Maksusetelin, asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin välillä on edelleen epäselvyyksiä. Esityksestä ei ilmene, miten nämä tulisivat tosiasiallisesti toimimaan käytännössä.

8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vapaamuotoiset huomiot

Kuten edellä.

9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vapaamuotoiset huomiot

Uudistuksessa tulee varmistaa, että heikoimmassa asemassa olevat ihmiset voivat tosiasiallisesti käyttää valinnanvapauttaan. Valinnanvapaus ei saa myöskään heikentää palveluiden tasoa ja laatua.

10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä.

10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vapaamuotoiset huomiot

Maksusetelin, asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin välillä on edelleen epäselvyyksiä. Esityksestä ei ilmene, miten nämä tulisivat tosiasiallisesti toimimaan käytännössä.

10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vapaamuotoiset huomiot

Maakunnan ja palvelujen tuottajien välille ei asiakassetelijärjestelmässä ja henkilökohtaisella budjetilla hankittujen palvelujen osalta muodostu sopimussuhdetta, mikä saattaa johtaa maakunnan osalta ohjaukseen liittyviin ongelmiin järjestämisvastuuta toteutettaessa.

10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vapaamuotoiset huomiot

Maksusetelin, asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin välillä on edelleen epäselvyyksiä. Esityksestä ei ilmene, miten nämä tulisivat tosiasiallisesti toimimaan käytännössä

14. **Lakiluonnoksen 8 luvussa** säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vapaamuotoiset huomiot

Palvelutason kriteerit ja valvonta tulee varmistaa.

17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vapaamuotoiset huomiot

Esitys ei riittävällä tavalla turvaa alueellista yhdenvertaisuutta palvelujen saatavuudessa ja laadussa.

18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vapaamuotoiset huomiot

Toiminnan osittainen markkinaehtoistuminen aiheuttaa epävarmuutta sekä palvelussuhteiden ehtojen että henkilöstöressurssien turvaamisen osalta. Tarpeetonta yhtiöittämistä ei pidä suosia. Toiminnan tarkastelun pitää aina pohjautua kokonaistaloudelliseen arviointiin ja palveluiden saatavuuteen.

18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Vapaamuotoiset huomiot

Yksinyrittäjät eivät saa joutua pakosta alihankkijoiksi ilman tosiasiallisia vaikutusmahdollisuuksia työhönsä.

19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

Ei mahdollisuuksia arvioida tässä vaiheessa lainvalmistelua.

21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vapaamuotoiset huomiot

JUKO edellyttää, että uudistuksessa kiinnitetään laajasti huomioita myös henkilöstön asemaan. Uudistuksella on merkittäviä vaikutuksia sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöön, joita siirtyy kunnista maakuntiin yli 200 000 henkilöä. Heidän osallistamisensa uudistukseen on turvattava, ja kaikkien ammattiryhmien edustajien on oltava mukana suunnittelussa.

JUKO on huolissaan siitä, että henkilöstön työhyvinvointia ja jaksamisen varmistamista ei uudistuksen valmistelussa ja toimeenpanossa ole huomioitu. Lisäksi henkilöstön psykososiaalisen kuormituksen hallinnan kannalta on erityisen tärkeää, että muutosvaiheessa tehdään asianmukaiset riskikartoitukset ja henkilöstön työssä jaksamisen tuki turvataan muutosvaiheessa.

23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Lausuntoon vastaamista hankaloittaa se tosiseikka, että lausunnonle annettu valinnanvapauslain luonnos on keskeneräinen. Lausuttaviin pykäläkokonaisuuksiin on tiittävästi tulossa muutoksia, joita parhaillaan kirjoitetaan ministeriössä samanaikaisesti lausuntokierroksen kanssa. JUKO pidättää itsellään oikeuden muuttaa tässä lausumiaan asioita, mikäli lainvalmistelu johtaa sisällöllisiin muutoksiin.